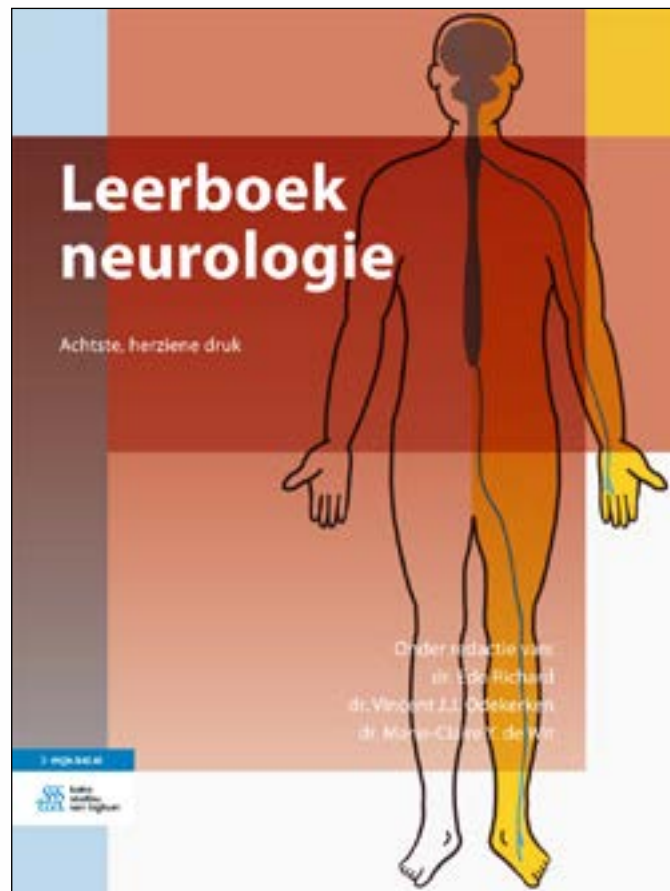

Leerboek neurologie

Hoofdstuk 6 – Spraak- en taalproblemen

Vraag 1 Veranderde spraak (1)

Een 73-jarige man heeft in een week tijd toenemend krachtsverlies gekregen van zijn rechterhand en -arm. Zijn vrouw vindt dat zijn mond 'scheef' is geworden. Ook zijn spraak is veranderd. Eerst sprak hij een enkel woord verkeerd uit (hij zei bijv. 'hork' toen hij een 'hark' bedoelde), nu lijkt het spreken hem grote moeite te kosten en hij kan slechts enkele woorden uiten. Hij lijkt wel goed te begrijpen wat zijn vrouw tegen hem zegt.

Gaat het bij deze spraakstoornis om een afasie of een dysartrie? Wat is het belangrijkste argument voor jouw keuze?

Vraag 2 Veranderde spraak (2)

Een 73-jarige man heeft in een week tijd toenemend krachtsverlies gekregen van zijn rechterhand en -arm. Zijn vrouw vindt dat zijn mond 'scheef' is geworden. Ook zijn spraak is veranderd. Eerst sprak hij een enkel woord verkeerd uit (hij zei bijv. 'hork' toen hij een 'hark' bedoelde), nu lijkt het spreken hem grote moeite te kosten en hij kan slechts enkele woorden uiten. Hij lijkt wel goed te begrijpen wat zijn vrouw tegen hem zegt.

Als het om een afasie gaat, welk type is dan het meest waarschijnlijk?

Hoofdstuk 6 – Spraak- en taalproblemen

Vraag 3 Veranderde spraak (3)

Een 73-jarige man heeft in een week tijd toenemend krachtsverlies gekregen van zijn rechterhand en -arm. Zijn vrouw vindt dat zijn mond 'scheef' is geworden. Ook zijn spraak is veranderd. Eerst sprak hij een enkel woord verkeerd uit (hij zei bijv. 'hork' toen hij een 'hark' bedoelde), nu lijkt het spreken hem grote moeite te kosten en hij kan slechts enkele woorden uiten. Hij lijkt wel goed te begrijpen wat zijn vrouw tegen hem zegt.

Met welke eenvoudige tests kun je het spraakprobleem onderzoeken om tot een diagnose te komen?

Vraag 4 Veranderde spraak (4)

Een 73-jarige man heeft in een week tijd toenemend krachtsverlies gekregen van zijn rechterhand en -arm. Zijn vrouw vindt dat zijn mond 'scheef' is geworden. Ook zijn spraak is veranderd. Eerst sprak hij een enkel woord verkeerd uit (hij zei bijv. 'hork' toen hij een 'hark' bedoelde), nu lijkt het spreken hem grote moeite te kosten en hij kan slechts enkele woorden uiten. Hij lijkt wel goed te begrijpen wat zijn vrouw tegen hem zegt.

In welk deel van de hemisfeer bevindt de verantwoordelijke laesie zich waarschijnlijk: frontaal, pariëtaal of temporaal?

Hoofdstuk 6 – Spraak- en taalproblemen

Vraag 5 Veranderde spraak (5)

Een 73-jarige man heeft in een week tijd toenemend krachtsverlies gekregen van zijn rechterhand en -arm. Zijn vrouw vindt dat zijn mond 'scheef' is geworden. Ook zijn spraak is veranderd. Eerst sprak hij een enkel woord verkeerd uit (hij zei bijv. 'hork' toen hij een 'hark' bedoelde), nu lijkt het spreken hem grote moeite te kosten en hij kan slechts enkele woorden uiten. Hij lijkt wel goed te begrijpen wat zijn vrouw tegen hem zegt. Wat is een waarschijnlijke oorzaak van de klachten?

Vraag 6 Hypertensie en spraakproblemen (1)

Een 63-jarige man met lang bestaande en moeilijk te behandelen hypertensie heeft al twee keer een herseninfarct gehad waarvan hij redelijk hersteld is. De laatste jaren is hij steeds onduidelijker gaan praten. Hij spreekt in korte, onduidelijk gearticuleerde zinnen. Hij begrijpt wat er tegen hem gezegd wordt en lijkt de ondertiteling van films op de televisie goed te kunnen volgen. Naast de spraakproblemen valt op dat hij zich vaak verslikt (koffie, bier) en dat hij soms zonder duidelijke aanleiding kortdurend in huilen uitbarst. Hij is ook steeds slechter gaan lopen, met stijve benen en sloffend. Gaat het bij deze spraakstoornis om een afasie of een dysartrie? Wat is het belangrijkste argument voor jouw keuze?

Hoofdstuk 6 – Spraak- en taalproblemen

Vraag 7 Hypertensie en spraakproblemen (2)

Een 63-jarige man met lang bestaande en moeilijk te behandelen hypertensie heeft al twee keer een herseninfarct gehad waarvan hij redelijk hersteld is. De laatste jaren is hij steeds onduidelijker gaan praten. Hij spreekt in korte, onduidelijk gearticuleerde zinnen. Hij begrijpt wat er tegen hem gezegd wordt en lijkt de ondertiteling van films op de televisie goed te kunnen volgen. Naast de spraakproblemen valt op dat hij zich vaak verslikt (koffie, bier) en dat hij soms zonder duidelijke aanleiding kortdurend in huilen uitbarst. Hij is ook steeds slechter gaan lopen, met stijve benen en sloffend. Hoe interpreteer je de 'huilbuien'?

Vraag 8 Hypertensie en spraakproblemen (3)

Een 63-jarige man met lang bestaande en moeilijk te behandelen hypertensie heeft al twee keer een herseninfarct gehad waarvan hij redelijk hersteld is. De laatste jaren is hij steeds onduidelijker gaan praten. Hij spreekt in korte, onduidelijk gearticuleerde zinnen. Hij begrijpt wat er tegen hem gezegd wordt en lijkt de ondertiteling van films op de televisie goed te kunnen volgen. Naast de spraakproblemen valt op dat hij zich vaak verslikt (koffie, bier) en dat hij soms zonder duidelijke aanleiding kortdurend in huilen uitbarst. Hij is ook steeds slechter gaan lopen, met stijve benen en sloffend. Als het om een dysartrie gaat, welk type is dan het meest waarschijnlijk?

Hoofdstuk 6 – Spraak- en taalproblemen

Vraag 9 Hypertensie en spraakproblemen (4)

Een 63-jarige man met lang bestaande en moeilijk te behandelen hypertensie heeft al twee keer een herseninfarct gehad waarvan hij redelijk hersteld is. De laatste jaren is hij steeds onduidelijker gaan praten. Hij spreekt in korte, onduidelijk gearticuleerde zinnen. Hij begrijpt wat er tegen hem gezegd wordt en lijkt de ondertiteling van films op de televisie goed te kunnen volgen. Naast de spraakproblemen valt op dat hij zich vaak verslikt (koffie, bier) en dat hij soms zonder duidelijke aanleiding kortdurend in huilen uitbarst. Hij is ook steeds slechter gaan lopen, met stijve benen en sloffend. Wat is de meest waarschijnlijke oorzaak van de klachten?

Vraag 10 Hypertensie en spraakproblemen (5)

Een 63-jarige man met lang bestaande en moeilijk te behandelen hypertensie heeft al twee keer een herseninfarct gehad waarvan hij redelijk hersteld is. De laatste jaren is hij steeds onduidelijker gaan praten. Hij spreekt in korte, onduidelijk gearticuleerde zinnen. Hij begrijpt wat er tegen hem gezegd wordt en lijkt de ondertiteling van films op de televisie goed te kunnen volgen. Naast de spraakproblemen valt op dat hij zich vaak verslikt (koffie, bier) en dat hij soms zonder duidelijke aanleiding kortdurend in huilen uitbarst. Hij is ook steeds slechter gaan lopen, met stijve benen en sloffend. Wat verwacht je van het onderzoek van de spiertonus van de benen?

Hoofdstuk 6 – Spraak- en taalproblemen

Vraag 11 Slikstoornissen (1)

Een 43-jarige vrouw klaagt sinds enige tijd over slikstoornissen. Deze ontstaan meestal in de loop van een maaltijd, waarbij het kauwen steeds meer moeite kost en ze zich vooral in dranken verslikt. Als ze een slok water of wijn doorslikt komt een deel van de vloeistof soms via haar neus weer terug. Tegelijk met deze klachten wordt ook haar articulatie slechter. Zo vroeg ze laatst aan haar echtgenoot om 'tfee feren' uit de keuken mee te brengen (twee peren). Als ze na het avondeten een poos in de krant heeft zitten lezen zijn de klachten weer minder of verdwenen (bij koffiedrinken bijvoorbeeld).
Wat voor type dysartrie is dit?

Vraag 12 Slikstoornissen (2)

Een 43-jarige vrouw klaagt sinds enige tijd over slikstoornissen. Deze ontstaan meestal in de loop van een maaltijd, waarbij het kauwen steeds meer moeite kost en ze zich vooral in dranken verslikt. Als ze een slok water of wijn doorslikt komt een deel van de vloeistof soms via haar neus weer terug. Tegelijk met deze klachten wordt ook haar articulatie slechter. Zo vroeg ze laatst aan haar echtgenoot om 'tfee feren' uit de keuken mee te brengen (twee peren). Als ze na het avondeten een poos in de krant heeft zitten lezen zijn de klachten weer minder of verdwenen (bij koffiedrinken bijvoorbeeld).
Als je de patiënte op het spreekuur ziet, is er geen dysartrie. Hoe onderzoek je de motoriek van mond en keel?

Hoofdstuk 6 – Spraak- en taalproblemen

Vraag 13 Slikstoornissen (3)

Een 43-jarige vrouw klaagt sinds enige tijd over slikstoornissen. Deze ontstaan meestal in de loop van een maaltijd, waarbij het kauwen steeds meer moeite kost en ze zich vooral in dranken verslikt. Als ze een slok water of wijn doorslikt komt een deel van de vloeistof soms via haar neus weer terug. Tegelijk met deze klachten wordt ook haar articulatie slechter. Zo vroeg ze laatst aan haar echtgenoot om 'tfee feren' uit de keuken mee te brengen (twee peren). Als ze na het avondeten een poos in de krant heeft zitten lezen zijn de klachten weer minder of verdwenen (bij koffiedrinken bijvoorbeeld). Welke ziektediagnose is het meest waarschijnlijk bij dit klachtenpatroon?

Vraag 14 Slikstoornissen (4)

Een 43-jarige vrouw klaagt sinds enige tijd over slikstoornissen. Deze ontstaan meestal in de loop van een maaltijd, waarbij het kauwen steeds meer moeite kost en ze zich vooral in dranken verslikt. Als ze een slok water of wijn doorslikt komt een deel van de vloeistof soms via haar neus weer terug. Tegelijk met deze klachten wordt ook haar articulatie slechter. Zo vroeg ze laatst aan haar echtgenoot om 'tfee feren' uit de keuken mee te brengen (twee peren). Als ze na het avondeten een poos in de krant heeft zitten lezen zijn de klachten weer minder of verdwenen (bij koffiedrinken bijvoorbeeld). Hoe zou je, uitgaande van de waarschijnlijkheidsdiagnose, het onderzoek van spraak en mond- en keelmotoriek uitbreiden?

Hoofdstuk 6 – Spraak- en taalproblemen

Feedback

Vraag 1 Veranderde spraak (1)

Afasie. De hemiparese (arm en mond) rechts wijst op een laesie in de linkerhemisfeer. Bij ruim 90% van de mensen bevinden de taalgebieden zich in de linkerhemisfeer. Alleen daarom al is het spraakprobleem vrijwel zeker een afasie. De halfzijdige verlamming van het gelaat die hij lijkt te hebben ('scheve mond') kan een gestoorde articulatie veroorzaken, maar verklaart niet het slechts met moeite kunnen uiten van enkele woorden. De genoemde verspreking ('hork' in plaats van 'hark') past meer bij een afasie (fonematische parafasie) dan bij een dysartrie (zie par. 6.1).

Vraag 2 Veranderde spraak (2)

Het met moeite uiten van enkele woorden ('telegramstijl'), de fonematische parafasie ('hork' in plaats van 'hark') en het relatief intacte taalbegrip passen bij een Broca-afasie (zie tabel 6.3).

Vraag 3 Veranderde spraak (3)

Een volledig onderzoek van de spraak- en taalvaardigheid omvat beoordeling van de spontane spraak, het benoemen van voorwerpen, het nazeggen van woorden en zinnen, het testen van het taalbegrip, en het testen van lezen en schrijven (zie tabel 6.2).

Vraag 4 Veranderde spraak (4)

Een Broca-afasie (onder andere gekenmerkt door een geringe woordproductie) is gecorreleerd met frontale laesies (zie par. 6.4.2 en tabel 6.3).

Vraag 5 Veranderde spraak (5)

Gezien het geleidelijke ontstaan in ongeveer een week moet je vooral aan een tumor denken. Met name bij metastasen kunnen door oedeemvorming rond de tumor relatief snel (dagen in plaats van weken of maanden) uitvalsverschijnselen ontstaan (zie par. 22.2.1).

Vraag 6 Hypertensie en spraakproblemen (1)

Er lijken geen stoornissen te zijn van het taalbegrip en het lezen (ondertitels). Articulatiestoornissen staan op de voorgrond. Een dysartrie is daarom veel waarschijnlijker dan een afasie (zie par. 6.1).

Vraag 7 Hypertensie en spraakproblemen (2)

Het ontbreken van een duidelijke aanleiding en de korte duur past het beste bij dwanghuilen (zie par. 6.3.1).

Vraag 8 Hypertensie en spraakproblemen (3)

De korte zinnen, articulatiestoornissen, slikstoornissen en het dwanghuilen passen bij een pseudobulbaire dysartrie (zie tabel 6.1).

Vraag 9 Hypertensie en spraakproblemen (4)

Gezien de voorgeschiedenis (hypertensie, herseninfarcten) en het type dysartrie zijn dubbelzijdige multipole infarcten de meest waarschijnlijke oorzaak (zie par. 6.3.1 en tabel 6.1).

Vraag 10 Hypertensie en spraakproblemen (5)

De spiertonus is verhoogd. Het kan om zowel spasticiteit gaan als rigiditeit (zie par. 6.4.1, par. 14.1.3 Spiertonus, tabel 14.3 en par. 23.3.4).

Hoofdstuk 6 – Spraak- en taalproblemen

Feedback

Vraag 11 Slikstoornissen (1)

De combinatie van slikstoornissen met nasale regurgitatie en articulatiestoornissen waarbij de lipsluiting onvolledig is (de 'w' en 'p' worden een soort 'f') doet het meest aan een bulbaire dysartrie denken (zie tabel 6.1).

Vraag 12 Slikstoornissen (2)

Onderzoek van mimiek en motoriek van de farynxbogen en tong (zie par. 6.3.3, par. 16.3.8 en par. 16.3.9).

Vraag 13 Slikstoornissen (3)

Het ontstaan van de klachten bij inspanning (in dit geval eten en drinken) en het verminderen of verdwijnen ervan door rust is typisch voor myasthenia gravis (zie tabel 6.1). Zie voor een bespreking van myasthenia gravis par. 30.3.1.

Vraag 14 Slikstoornissen (4)

Bij myasthenia gravis kunnen de klachten worden opgewekt door de betreffende spieren te laten gebruiken, in dit geval door kauwen of een tekst voorlezen. Zie voor dergelijke provocatieproeven tabel 30.4.